

Kökköjä potilaita

Maailman muuttuessa myös kieli elää ja kehittyy. Monet aiemmin yleisessä käytössä olleet sanat ja nimitykset saavat ajan kuluessa toisinaan vanhentuneen tai jopa halveksuvan sävyyn, ja tällöin kielenkäyttöä voi olla tarpeen muuttaa.

Aiemmin monien sairausryhmien potilaista käytettiin sairauden nimestä johdettua -kko/-kkö-päätteistä termiä, kuten epileptikko tai skitsofreenikko. Nykyään monet näistä koetaan leimaaviksi, ja niitä lienee syytä välttää. Näitä kahta kuulee enää harvoin, mutta muistisairaista käytetty sana dementikko on valitettavasti edelleen muun muassa lehdistössä laajassa käytössä. Ja pitkäaikaisosastot ovat tunnetusti täynnä kroonikoita. Eniten hämästyin, kun Hyvä terveys -lehdessä puhuttiin uniapneetikoista.

Tällä tavalla muodostettuja sanoja on johdettu erityisesti niistä sairauksista, joista käytetään vieraskielistä nimeä. Vaikka

2404 suomen kielen suosiminen myös

tautinimissä on kannatettava asia, ovat monet tavanomaiset suomalaiset termit epäselviä tai vielä leimaavampia – kuten juuri kaatumatauti tai jakomielitauti. Näin ollen vierasperäisen termin käyttö sairaudesta puhuttaessa on perusteltua, mutta ihmistä ei pidä määrittää pelkästään sairauden kautta.

Mielenkiintoista on, että joidenkin selvästi fyysisten sairauksien kohdalla tämä -kko/-kkö-termi ei ole muuttunut samalla tavalla leimaavaksi. Puhumme edelleen neutraalisti diabeetikoista tai hypertoonikoista.

Ja on suomen kielessä monia muitakin tällä tavoin muodostettuja sanoja: enää ei maataloudessa taida olla karjakkoja tai kylmäkköjä, mutta graafikkoja ja informaattikkoja on firmassa kuin firmassa, ja omalla alallamme geneetikko on aivan käypä termi. Tyttökirjoista muistamme reippaat villikot.

Ongelma ei siis ole itse tavassa muodostaa henkilöä kuvaava

sana -kko/-kkö-päätteellä. Kuitenkin erityisesti neurologisiin ja psykiatriisiin sairauksiin liitettyinä – joihin muutenkin liittyy herkästi häpeäleimaa – päätte määrittää ihmisen herkästi pelkästään taudin kautta. Tämän voi ajatella olevan ristiriidassa kokonaisvaltaisen ja ihmiskeskeisen suhtautumisen kanssa, ja se koetaan usein loukkaavaksi. Ehkä tämän tyyppistä terminologiaa kannattaisi välttää muidenkin potilasryhmien kohdalla. Meillä on henkilöitä, joilla on diabetes tai jotka sairastavat verenpainetautia, ovat kroonisesti sairaita tai muistisairaita, mutta ovat sen lisäksi paljon muitakin. Minä en ainakaan koe olevani uniapneetikko enkä varsinkaan taliköhnäätikkö, vaikka minulla onkin todettu nämä sairaudet. Sen sijaan olen kyllä mielelläni sielultani klinikko.

KATI JUVA, neurologian eriloislääkäri
HUS Psykiatriakeskus